

P.G. 1st Semester - 2018**SANSKRIT****Paper : MSNSCCS105**

Full Marks : 50

Time : 2 Hours

*The figures in the right-hand margin indicate marks.**Candidates are required to give their answers in their own words as far as practicable.***MODULE-I**

1. वङ्गभाषया अनुवादः करणीयः : 10
- कस्मिंश्चित् जलाशये शतवुद्धिः सहस्रवुद्धिश्च द्वौ मत्स्यौ निवसतः स्म । अथ ताभ्यां साकम् एकवुद्धिः नाम मण्डूको मित्रतां स्थापितवान् । एवं ते त्रयोऽपि जलतीरे सुभाषितगोष्ठीसुखम् अनुभूय भूयोऽपि सलिलं प्रविशन्ति । अथ कदाचित् जालहस्ता धीवराः तस्मिन् जलाशये वेलायां समायाता मिथः प्रोचुः— “अहो ! बहुमत्स्योऽयं दृश्यते स्वल्पसलिलश्च, तत् प्रभातेऽत्रागमिष्यामः” एवमुक्ता ते स्वगृहंगताः । अथ मण्डूक आह—भो शतवुद्धेः ! श्रुतं धीवरोक्तं भवता । तत् किमत्र कर्तव्यं पलायनमवस्थानं वा ? तच्छ्रुत्वा सहस्रवुद्धिः प्रहस्य आह—“भो मित्र ! मा भैषीः । त्वां बुद्धिप्रभावेन रक्षयिष्यामि । यतोऽनेकां सलिलगतिचर्चाम् अहं जानामि ।” ततः शतवुद्धिराह मदीयं पितृपर्यायागतं जन्मस्थानं त्यक्तुं न शक्यते । अतः कदाचिदपि न गन्तव्यम् । “भद्रौ ! मम

तावत् एकैव बुद्धिः पलायनपरा” इत्युक्ता तु स मण्डूको रात्रौ सभार्योऽन्यत्र गतः । धीवरैरपि प्रातः आगत्य मत्स्यकूर्ममण्डूककर्कटादयो गृहीताः । तौ अपि शतवुद्धिसहस्रवुद्धी जाले पतितौ व्यापादितौ च ।

अथवा

पुरा आसीत् रत्नाकरो नाम भयङ्करो दस्युः । स च सर्वदा वनेषु परिभ्रमन् पथिकान् व्यापाद्य तेषां सर्वस्वमपहृत्य च पितरौ भार्यापुत्रादिकं च प्रतिपालयति स्म । अथैकदा देवर्षिं नारदमवलोक्य स लगुडप्रहारेण तं हन्तुमुद्यतः । तदा देवर्षिर्नारद उवाच—“भो किं त्वया न ज्ञातं यदनेन पापानुष्ठानेन घोरे नरके तव स्थानं भविष्यति ? परं येषां कृते एतत्पापं क्रियते तेषामेकतमोऽपि न ते पापभाग् भविष्यतीति । तदा स नारदं रज्जुभिर्बद्धा सन्दिग्धमना निजालयं गतः स्वपरिजनं पृष्टवान् च—“अपि भवन्तो मत्कृतस्य पापस्यांशभाजो भविष्यतीति ?” परिजना आहुः—“न कथमपि” । अथ रत्नाकुलो भव्यव्याकुलो नारदमुपसृत्य प्रोवाच—“भगवन् ! त्रायस्व मां नरकात्” । नारद उवाच—“भो रत्नाकर ! यावदहं स्वर्गान्नि प्रत्यागच्छामि तावत् त्वमहर्निशं रामनाम जप ।” अथ रामनामजपेन अतिक्रान्तेषु बहुवर्षेषु रत्नाकरो वल्मीकस्तूपाद् उद्गतो देवलोकप्रत्यागतनारदं प्रणतिततिं विनिवेदितः । नारदेन च वाल्मीकिरिति नाम्ना अभिहितः सः । ततो रामायणनामकं महाकाव्यं विरच्य जगति ख्यातकीर्तिं स्थापयामास सः ।”

2. सुरगिरा देवनागरीलिप्या चानुवादः क्रियताम् : 10
- तखन सूर्य अस्तु गिजेखिल। क्रमे रात्रि हल एवं तिमिरावृत्त कानने पथिकटि पथ भुले गेल। सहसा दूरे एकटि आलो देखे से सेई दिके अग्रसर हल। निकटे अग्रसर हजे से एकटि स्फुद्र कुटिर देखते पेल। से अतिशय परिश्रास्त। सुतरां रात्रिते विश्रामेर् जन्य एकटि स्थानेर् प्रयोजन छिल। तई से ई कुटिरेर् दरजार काछे एसे सेखाने कराघात करल। तंक्षणां दरजा खुलिल एवं दीप हस्ते एक नारीके देखे से अत्यन्त आश्चर्याघ्नित हल। तारपर सेई पथिक सेखाने ज्ञान हारालेन। यखन तौर संज्जा फिरल तखन तिनि देखलेन ये सेई नारी तौर शुश्रूषा करछेन। एकदा सेई नारी पथिकेर् प्रियतमा छिलेन। किन्तु प्रियतम पुरुष संसारके मायामय ओ अनित्य जेने सबकिछु त्याग करे परिव्राजक-वेश धारण करे आत्त्रलाभेर् निमित्त पर्वत-अरण्ये भ्रमण करछेन।

अथवा

विश्वे यखन धर्मेर् ग्लानि देखा देय तखन भगवान स्वयं नररूप धारण करे सेई ग्लानि दूर करेन। आधुनिक काले विशेषतः सप्तदश ओ अष्टादश शताब्दीते भारतवर्षे धर्मेर् ये ग्लानि देखा दिजेखिल, ताके दूरकरार जन्य यिनि वस्त्रे आविर्भूत हजेखिलेन, तिनि हलेन भगवान श्रीरामकृष्ण। तिनि कौलिन्यप्रथा दूर करे सर्वत्र सर्वधर्मेर् समझयेर् वाणी प्रचार करेखिलेन। तौर मत हल—“यत मत तत पथ ।” तिनि १८७७ ख्रीष्टाब्दे वङ्ग देशेर् हंगलि मण्डलेर् अन्तर्गत

कामारपुकुर नामक ग्रामे जन्मग्रहण करेन। तौर पितार नाम छिल स्फुदिराम चट्टोपाध्याय, मायेर् नाम छिल चन्द्रामणि देवी। तिनि बाल्यकाल थेकेई ईश्वरेर् प्रति अनुरक्त छिलेन। तिनि तौर भक्तिरसेर् माध्यमे मन्मयी मूर्तिके चिन्मयी करे तुलेखिलेन। आर्त पीडित मानुषेर् दुःख देखे तिनि दुःखी हतेन। तई तादेर् दुःख दूर करार सर्वदा सचेष्ट हतेन। नररूपी नारायणेर् सेबाई हल प्रकृत सेवा। कारण ईश्वर सकलेर् मध्ये विराज करेन।

MODULE-II

3. अधस्तात् लघुबन्धं पठित्वा लघुप्रश्नानं सुरगिरा देवनागरीलिप्या च उत्तरं प्रदेयम् :

कश्चन नृपो वानरमाह्वय प्रोवाच—भो वानराधिप ! कुत्र त्वया आसादिता एतादृशी बहुमूल्या रत्नमाला ? एवंविधा माला जगति सुदुर्लभा । वानर आहन्नुयताम् । अस्ति कुत्रचिदरण्ये गुप्ततरं महत् सरो धनदनिर्मितम् । तत्र सूर्येऽर्धोदिते रविवासरे यः कश्चित् तत्र निमिज्जति स धनदप्रमादादीदृग्गन्तमाला-विभूषितकण्ठो निःसरति । अथ नृपेण तदाकर्ण्य स वानरः समाहूतः पृष्ठश्च—भो वानराधिप ! किं सत्यमेतत् ? तदा कपिराह—स्वामिन् ! मत्कण्ठस्थितया रत्नमालया प्रत्ययन्ते । तद यदि रत्नमालया ते प्रयोजनं तर्हि मया सह कमपि प्रेषय । नूनमसौ त्वदर्थमेवम्विधां रत्नमालामवश्यमानेष्यति । तदा नृपः प्रलुब्धः संजातः । स पुनराह—यदि वान्धवैः सह गच्छामि ? सर्वो हि नूनं प्राप्स्यति मालामिति वानरवाक्यं

श्रुत्वा प्रहृष्टो भूपतिः पुनराह—यद्येवं तदहं सपरिजनः स्वयं तत्र गमिष्यामि ।

- i) किमुक्तं वानरं प्रति नृपेण ? 2
ii) रत्नमाला कीदृशी ? 2
iii) केनोपायेन वा सा लभ्यते ? 2
iv) कः सन्देहः नृपस्य ? 2
v) भूपतिः कथं किं स्थिरीकृतवान् ? 2

4. अधोलिखितान् श्लोकान् अधीत्य समेषां प्रश्नानाम् उत्तरं सुरगिरा देवनागरीलिप्या च प्रदेयम् :

- i) उद्धरेदात्मनात्मानं नात्मानमवसादयेत् ।
आत्मैव ह्यात्मनो बन्धुरात्मैव रिपुरात्मनः ॥
क) कथमात्मा बन्धुः शत्रुर्वा भवेत् ? 2
- ii) मातृवत् परदारेषु परद्रव्येषु लोष्ट्रवत् ।
आत्मवत् सर्वभूतेषु यः पश्यति स पण्डितः ॥
ख) पण्डितस्य किं लक्षणम् ? 2
- iii) सहसा विदधीत न क्रियामविवेकः परमापदां पदम् ।
ग) कथं सहसा किमपि कार्यं न करणीयम् ? 2
- iv) वेदोऽखिलो धर्ममूलं स्मृतिशीले च तद्विदाम् ।
आचारश्चैव साधूनामात्मनस्तुष्टिरेव च ॥
घ) वेदोऽखिलो धर्ममूलम् इति वचनस्य तात्पर्यं विधेम् । 2

- v) क्रियासु युक्तैर्नृप चारचक्षुषो
न बञ्चनीयाः प्रभवोऽनुजीविभिः ।
अतोऽहंसि क्षन्तुमसाधु साधु वा
हितं मनोहारि च दुर्लभं वचः ॥
ड) कथं हितं मनोहारि च वचनं दुर्लभम् ? 2
5. अधः कस्यचिदेकस्य प्रबन्धो लेखनीयः : 10
- क) स्वाधीनोत्तरकाले संस्कृते वज्जीयजनानामवदानम् ।
ख) संस्कृतं मम जीवनम् ।
ग) संस्कृतपठनाय कारणम् ।
घ) संस्कृतभाषाया उपयोगित्वम् ।
ड) अस्माकं विश्वविद्यालयः ।